

2.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in de financiële positie van de gemeente Nuenen. Hiervoor geven we een overzicht van de risico's. Vervolgens zetten we deze af tegen de aanwezige weerstandscapaciteit. Als laatste worden de financiële kengetallen gepresenteerd.

Beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

In de Nota risicomangement en weerstandsvermogen 2015 wordt het beleidskader voor het weerstandsvermogen beschreven. Dit kader luidt als volgt:

- De gemeenteraad wordt via de planning en control documenten (begroting en jaarrekening) geïnformeerd over de 15 belangrijkste risico's, de beschikbare weerstandscapaciteit en de ratio van het weerstandsvermogen;
- De 'Nota risicomangement en weerstandsvermogen' wordt als basis gehanteerd voor de opstelling van de verplicht voorgeschreven paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de meerjarenprogrammabegroting en de jaarrekening;
- Uitgegaan wordt van een gewenste minimale score voor de ratio weerstandsvermogen van 'voldoende' (ratio > 1);
- Als de ratio weerstandsvermogen door de toename van risico's onder de 1 uitkomt zal ofwel de beschikbare weerstandscapaciteit worden aangevuld, ofwel extra inspanningen worden gedaan om de benodigde weerstandscapaciteit terug te brengen. In deze situatie zal het college voorstellen doen aan de gemeenteraad die ervoor moeten zorgen dat het weerstandsvermogen weer op het gewenste niveau komt.

Inventarisatie van de risico's

In veel gevallen kunnen we de exacte waarde van een risico niet bepalen. Om de risico's toch te kwantificeren, werken we met klassengemiddelden. Deze klassengemiddelden leiden tot de financiële gevolgen in de onderstaande tabel. De risicowaarde bepalen we vervolgens aan de hand van de volgende berekening:

$$\text{Risicowaarde in €} = \text{percentage kans} \times \text{gevolg in €}$$

Het totaal aan risicowaarden vormt de benodigde weerstandscapaciteit. Omdat niet alle risico's zich tegelijk manifesteren, wordt hierbij gerekend met een zekerheidspercentage van 90%.

Top 15 risico's

Risico	Kans in %	Kans in €	Risicowaarde
1 Exploitatie grond De paragraaf grondbeleid geeft een verdere toelichting op dit risico.	Concrete	berekening	10.528.605
2 Op orde brengen standplaatsen woonwagens Eventuele meerkosten voor de woonwagens kunnen voor risico komen van de gemeente.	50%	850.000	425.000
3 Saneringskosten grond Om de standplaatsen van de woonwagens op orde te brengen dient de grond voor een deel gesaneerd te worden. Deze meerkosten zijn voor rekening en risico van de gemeente.	50%	375.000	187.500
4 Algemene uitkering gemeentefonds Schommelingen in de algemene uitkering kunnen problemen veroorzaken voor het sluitend krijgen van de begroting. De integratie uitkering sociaal domein is vanaf 2019 grotendeels geïntegreerd in het algemene deel van het gemeentefonds waarop ook de uitkeringsfactor van toepassing is.	70%	175.000	122.500

5 Incidenten Iedere gemeente kan te maken krijgen met incidenten, die de status van een crisis krijgen.	10%	1.000.000	100.000
6 Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) Bij een datalek kan een boete worden opgelegd. De maximale boete is € 20.000.000,-.	50%	175.000	87.500
7 Intergemeentelijke samenwerking - Dienst Dommelvallei Dienst Dommelvallei heeft geen eigen reserves. Het totaal van de risico's wordt daarom via de verdeelsleutel belegd bij de drie deelnemende gemeenten.	Concrete	berekening	86.400
8 Stelpost ruimte onder het BCF plafond Met ingang van 2019 wordt in de circulaire voorafgaand aan het begrotingsjaar geen rekening meer gehouden met bevoorschotting via de algemene uitkering.	Concrete	berekening	75.000
9 Leges Door de toename van bouwactiviteiten is de verwachting dat de opbrengsten van leges stijgen. Het risico is aanwezig dat vertraging kan ontstaan of projecten later opstarten.	70%	75.000	52.500
10 Vennootschapsbelasting De Belastingdienst heeft nog geen uitspraak gedaan over de uitgangspunten voor de Vpb-aangifte. Hierdoor kan de definitieve aangifte afwijken van de voorlopige aangifte.	30%	175.000	52.500
11 Inkoop en aanbesteding Door onjuiste aanbestedingen worden geen financiële voordelen behaald en bestaat het risico op onrechtmatige inkopen.	70%	75.000	52.500
12 Belastingaangifte De gemeente is aansprakelijk voor fouten in loonbelastingopgaves, BTW aangiften, opgave BTW compensatiefonds en de WKR.	30%	175.000	52.500
13 Overdracht schoolgebouwen Er is geen onderhoudsreserve gevormd. Bij de overdracht van schoolgebouwen is afgesproken dat een soort reserve meekomt.	70%	75.000	52.500
14 Bodemverontreiniging/-sanering De gemeente loopt voortdurend het risico geconfronteerd te worden met schade aan het milieu door bijvoorbeeld bodemverontreinigingen.	70%	75.000	52.500
15 Onderhoud groen Over de kosten van het onderhoud van groen is discussie over de te betalen prijs voor 2019. Mogelijk vloeien hier meerkosten uit.	70%	75.000	52.500
<i>Subtotaal top 15</i>			11.980.005
<i>Overige risico's</i>			391.570
<i>Onvoorzien</i>			250.000
Totaal			12.621.575
Totaal o.b.v. zekerheidspercentage (90%)			11.359.418

Wijzigingen:

Ten opzichte van de jaarrekening 2017 is de totale risicowaarde toegenomen met € 130.495.

De belangrijkste wijzigingen zijn:

- *Stelpost ruimte onder het BCF plafond is toegevoegd als nieuw risico*
- *Saneringskosten grond is als nieuw risico toegevoegd*
- *Onderhoud groen is nieuw toegevoegd*

Daarnaast zijn de risico's met betrekking tot verkiezingen, verbonden partijen en beveiligingsincident niet meer in de top 15 opgenomen. Deze risico's zijn nog wel meegenomen bij de overige risico's.

Inventarisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is de verzamelterm van al die bronnen waaruit niet voorziene financiële tegenvallers bekostigd kunnen worden.

Weerstandscapaciteit	Incidenteel	Structureel
Algemene reserve	4.244.205	-
Reserve vrije bestedingsruimte	2.550.920	-
Algemene reserve bouwgrond	10.050.554	-
Algemene risicovoorziening	4.849.447	-
Algemene reserve decentralisaties	500.000	-
Stille reserve	pm	-
Raming onvoorziene uitgaven	0	121.880
Onbenutte belastingcapaciteit	-	0
Totale weerstandscapaciteit	22.195.126	121.880

Weerstandsvermogen

Er wordt uitgegaan van een gewenste minimale score voor de ratio weerstandsvermogen van 'voldoende' (ratio ≥ 1). Deze verhouding wordt bepaald door de volgende ratio:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

De ratio weerstandsvermogen wordt als volgt vastgesteld:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{€ 22.317.006}}{\text{€ 11.359.418}} = 1,96$$

Wij concluderen dat het weerstandsvermogen ruim voldoende is om de risico's op te vangen.

Financiële kengetallen

Kengetallen geven inzicht in bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen bijdragen aan het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. De combinatie van de kengetallen geven een indicatie over de financiële positie van de gemeente. Daarnaast bieden kengetallen de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken.

De volgende financiële kengetallen moeten in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen worden:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- grondexploitatie;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit.

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente / provincie

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

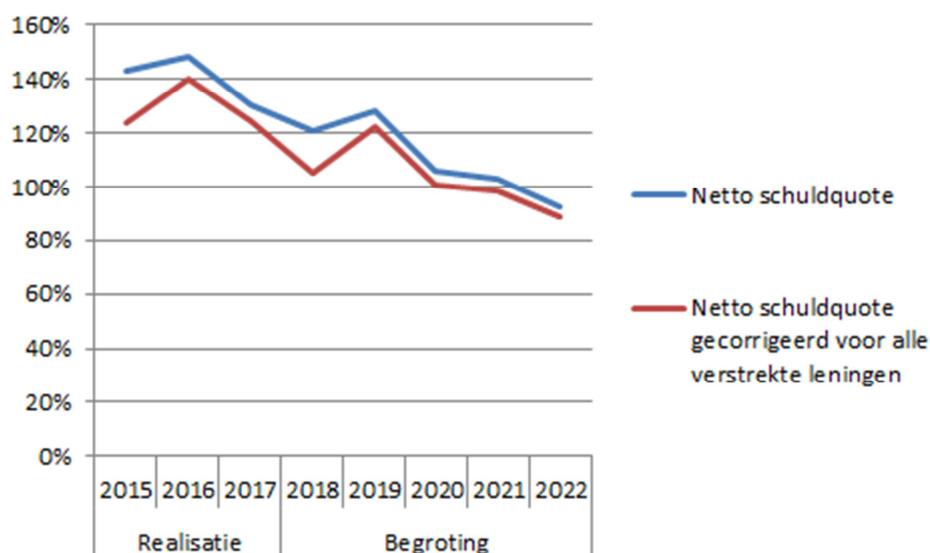
Uitgangspunten

Voor de kolommen realisatie is uitgegaan van de balans zoals opgenomen in de betreffende jaarrekening. De kengetallen voor de begroting 2018 zijn afkomstig uit de meerjarenbegroting 2018-2021. De kengetallen voor 2019-2022 zijn afkomstig uit voorliggende meerjarenbegroting.

Omschrijving	Realisatie			Begroting				
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Netto schuldquote	143%	148%	130%	121%	129%	106%	103%	93%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	124%	140%	124%	105%	122%	101%	99%	89%
Solvabiliteitsratio	18%	19%	25%	20%	26%	30%	31%	33%
Grondexploitatie	132%	123%	123%	87%	105%	73%	57%	47%
Structurele exploitatieruimte	-12%	5%	1%	1%	2%	0%	0%	1%
Belastingcapaciteit	139%	140%	122%	136%	123%	123%	123%	123%

Hieronder volgt per kengetal een korte toelichting.

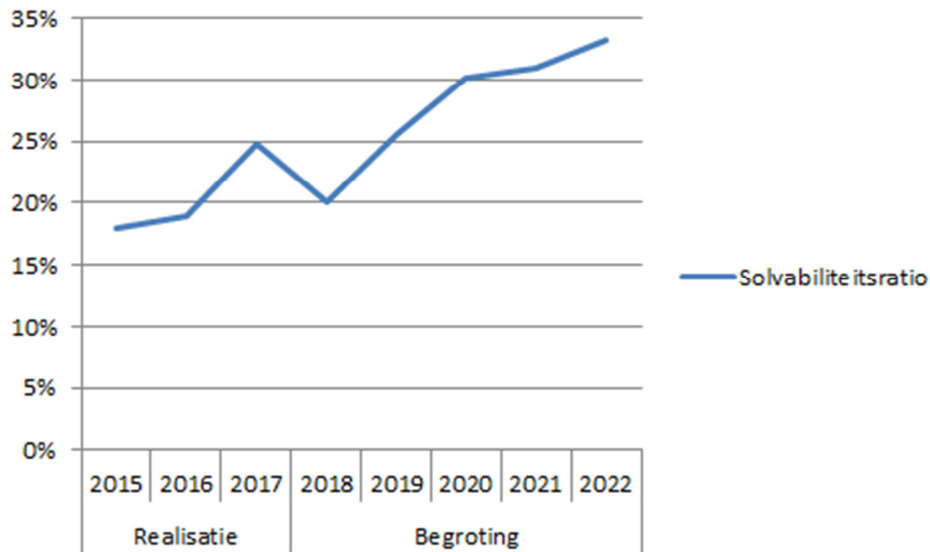
Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

De verwachting is dat de daling die in de voorgaande jaren is ingezet ook in 2019 en verder tot uiting gaat komen. Dit is een positieve trend en deze wordt mede bepaald door het aflossen van geldleningen.

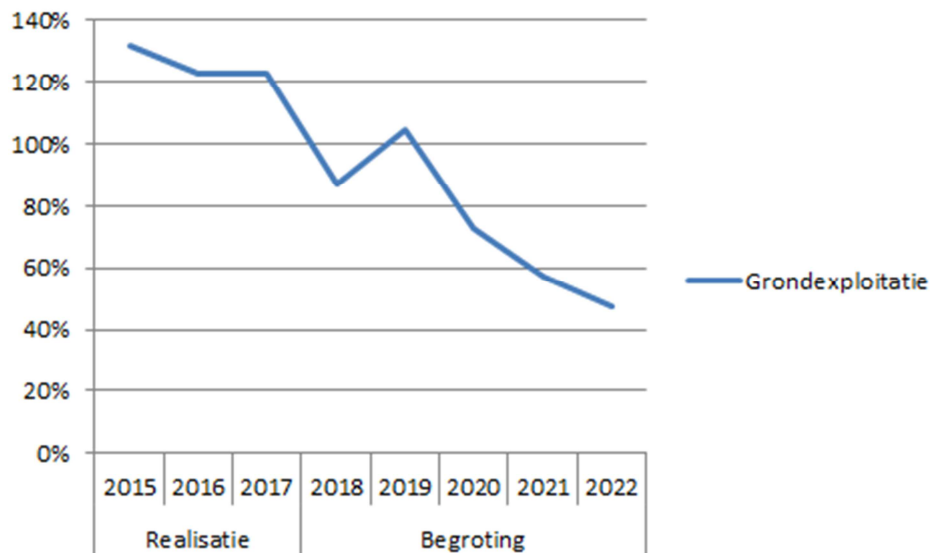
Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Door een daling van het balanstotaal is er een stijging van het solvabiliteitsratio zichtbaar in bovenstaande grafiek. Dit is een positieve ontwikkeling voor de financiële weerbaarheid van de gemeente Nuenen.

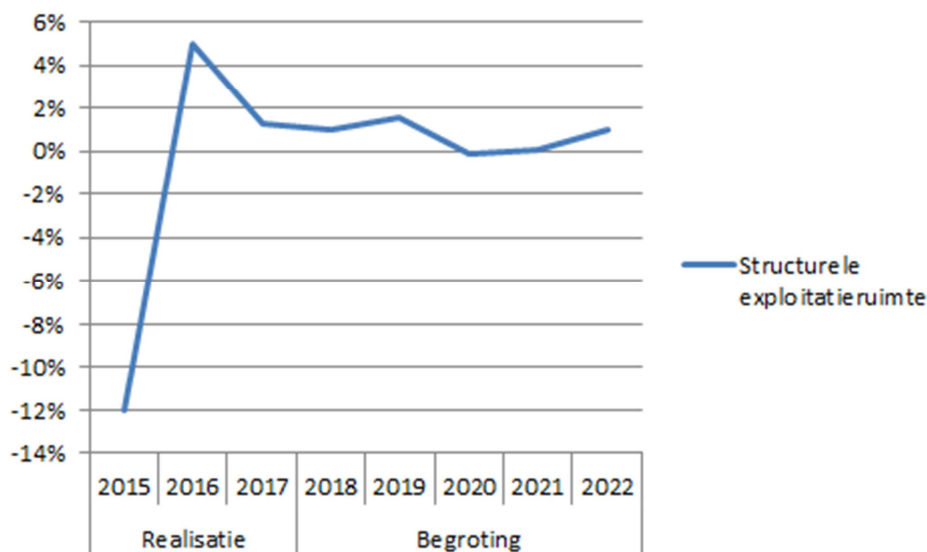
Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

Zoals blijkt uit bovenstaande grafiek laat de grondexploitatie een forse daling zien. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de bouwgrond in exploitatie afneemt. Dit is een positieve trend, omdat hiermee de grondexploitatie-risico's aanzienlijk dalen.

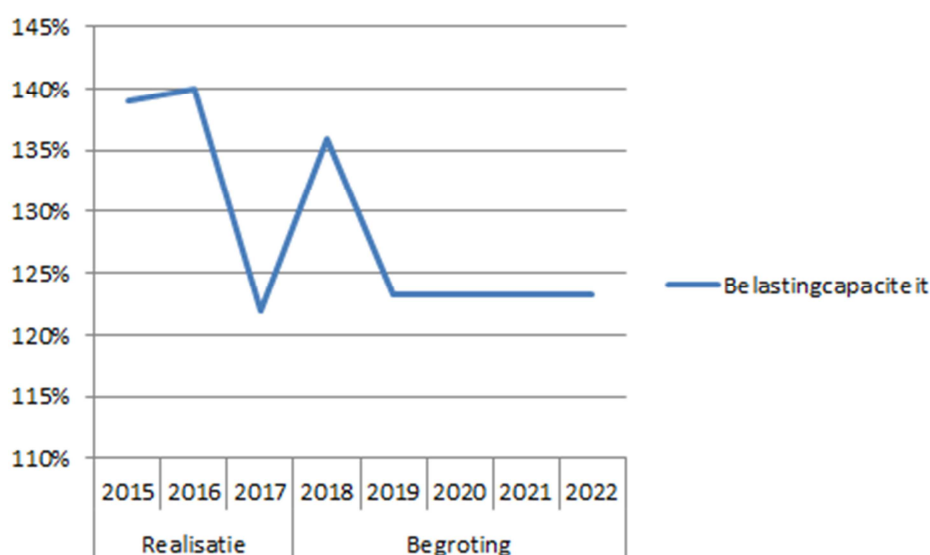
Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

In 2019 en verder is de structurele exploitatieruimte 0% of hoger. Dit is positief en dit betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar deze kan worden opgevangen of dat er ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval landelijk gemiddelde tarieven.

Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de

riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld.

De belastingcapaciteit is vastgesteld op 123%. De belastingcapaciteit is hoger dan het landelijk gemiddelde dat op 100% is gesteld.

Conclusie

Er is sprake van een forse geprognoseerde verlaging van de grondpositie in de meerjarenbegroting 2019-2022. Deze verlaging van de grondpositie en de bijbehorende verkoopopbrengsten zorgen ervoor dat de Netto Schuldquote (incl. gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen) op basis van de begroting verbetert. Daarnaast draagt de verkoop van grond bij aan het verbeteren van de solvabiliteit en aan het verminderen van de grondexploitatie-risico's. De verwachting is dat dit tot uiting komt in het solvabiliteitsratio.